

gedett és a meg nem engedett aktusokról, az elévülésről, illetve a bizonyításról szól. A brazil kódex különös része (*Parte especial*) pedig elsőként a kötelmi jogot tárgyalja, majd a dolgok jogát, ezt követően a család-jogot, s végül az öröklési jogot tartalmazza.

Hamza Gábor kitér továbbá egyes ázsiai országok jogfejlődésének bemutatására, így például a római jogi tradíció megismerésére újabban óriási súlyt helyező Kína magánjogfejlődésének elemzésére is, és részletesen foglalkozik a vegyes jogrendszernek tekinthető dél-afrikai jog főbb vonásaival, fejlődésével és forrásaival is.

A mű tartalmi mondanivalóját *rövidítésjegyzék* (725–729.), nagy gonddal összeállított, többnyelvű *irodalomjegyzék* (731–770.), részletes *forrás-, név-, cím- és tárgymutató* (771–

801.), valamint a német mellett *angol, francia, olasz és spanyol tartalomjegyzék* egészíti ki.

Hamza Gábor immár harmadik, német nyelven megjelent, a modern magánjogok kialakulását és fejlődését a nemzetközi szakirodalom vezérmunkáihoz képest is hallatlanul széles horizontban és imponáló adatgazdagsággal bemutató monográfiája kétségtelenül újabb mérföldkő a téma hazai és nemzetközi szakirodalmában egyaránt. A mű számot tarthat a római jog, a magánjogtörténet és a jogösszehasonlítás szakembereinek figyelmére. (*Gábor Hamza: Entstehung und Entwicklung der modernen Privatrechtsordnungen und die römischrechtliche Tradition. Budapest: ELTE Eötvös Kiadó, 2009, 826 p.*)

Siklósi Iván

tanárségéd, ELTE ÁJK Római Jogi Tanszék

Sajtó-kép-történet a magyar neveléstudományban

A hazai pedagógiai szaksajtó, illetve a neveléstudományi folyóiratok strukturált koncepcionális vizsgálatának lehetővé (ismételten) szemtanúi Gécz János jóvoltából, korábbi kutatásai már-már kitaposott, antropológiai szemléletű nyomvonalán lépdelve. Számos munkája vette már górcső alá a magyar pedagógiai szaklapok fotóapparátusának képi hangsúlyait, a szaksajtó textuális és ikonikus tartalmának komplex viszonyrendszerét. A szerző legújabb tudományos szakkönyve korábbi közleményeinek kötetté szerkesztett sajátos realizálódása. Az írásmű a nívós pedagógiai szaklap, az *Iskolakultúra* könyvsorozatának (*Iskolakultúra-könyvek*) harmincnycadik eleme. A széria szerteágazó és termékeny kiadói mentalitásának ékes bizonyítéka a tizenkét év alatt rendszeresen – évi átlag két-há-

rom új kötettel – megjelenő, széles palettán nyugvó neveléstudományi megközelítések tárháza, s a közelmúltban publikált, immár negyvenedik mű közreadása. Az *Iskolakultúra* 1998 óta bocsát közre tanulmány- és monografikus jellegű köteteket, melyek a nyelvtudományok, a neveléstudományok, a filozófiai, művelődéstörténeti, irodalom- és kultúratudományok széles spektrumát felölelik.

Gécz János munkája tizenkét tanulmányt ötvözve igyekszik a címben megragadott gondolat- és problémakörök (sajtó, kép és neveléstörténet) mentén egységes képet adni a 20. század második felének pedagógiai sajtójáról, miközben az 1956-os balatonfüredi pedagóguskonferenciára, a szocialista gyermekfelfogásra, a szaksajtóban tükröződő gyermekképre és térszimbolizációra irányítja a figyelmet. A könyvben közzétett tanulmányok jelentős hányada már napvilágot látott a hazai neveléstudományi profilú szaklapok hasábjain, illetve hagyományteremtő szakmai

kötetekben, s az új kéziratokkal kiegészülve sajátos képet nyújtanak a hazai neveléstudományi szaksajtó szerepvállalásairól, neveléstörténeti megközelítéséről. A kötet részegységeit közelebbről is szemügyre véve azt mondhatjuk, hogy az első kettő (*A magyar neveléstudományi sajtó a 19–20. század fordulóján*, illetve *A pedagógiai sajtó szerepvállalásai a hazai neveléstudományban 1990–2000*), valamint az utolsó, tizenkettedik tanulmány (*Ikonológia-ikonográfia mint a történeti pedagógia segédtudománya*) egy szilárd, mégis konstruktív kezet biztosít a közrefogott tartalmi elemeknek. A strukturális vonulatot tekintve további két egység bontakozik ki a szemünk előtt, hiszen a köztes írások első fele az 1950-es éveket, illetve annak első harmadát veszik górcső alá, míg a tanulmányok második fele az 1960–1980-as évekre fókuszál.

Az úgynevezett „kerettanulmányok” részben a neveléstudományi sajtótörténet vázlatát kínálják, részben a sajtóorgánumok ikonológiai/ikonográfiai motívumait tudatosítják. Az első két írásmű a „hierarchikus lapstruktúra” csúcán álló folyóirat, a *Magyar Paedagogia* alapítási és kiadási körülményeinek rendszerét járja körül, s a számtalan kiadványváltozat (újságok, magazinok, ismeretterjesztő lapok) közül „csupán” a szaktudományi kérdések elmélyült vizsgálódásának teret adó pedagógiai szaklapok tárgyalásának szentel figyelmet. A 19–20. század globálisabb szemléletű megközelítése a lapok köré csoportosuló szakmai közösség és olvasóközönség rétegződésére is kitér, illetve némi statisztikai ismertetésre is vállalkozik. A kötet záró tanulmányában az ikonográfiai/ikonológiai aspektusok beemelésének tematikus karakterelemei öltének testet a pedagógiai kutatások történeti mintázataiban. A történeti diszciplínák kutatói gárdájának preferált módszertani

megoldásait tekintve ugyanis – a szerző megítélése szerint – az ikonográfia-ikonológia méltatlan mellőzöttsége, a benne rejlő tudományos megismerési módok kiaknázatlansága dominál.

A tanulmányok által közrefogott kilenc (további) elméleti konstrukció első fele – ahogy az imént már utaltunk rá – az 1950-es évek pedagógiai szaksajtójában reprezentált nemzeti törekvések, antropológiai vetületek, valamint az 1956. évi balatonfüredi konferencia elő- és utóéletének, a szocialista gyermekfelfogás ikonográfiai megjelenítésének sokrétű széletét hangsúlyozza. Teret nyer többek között a szocialista szakperiodikák szovjet hatású elméleti és gyakorlati propagálása, illetve a szovjet pedagógia eredményeinek átültetése a magyar neveléstudományba, a magyar pedagógiai szakirodalomba, illetve a magyar pedagógusok tudatába. Kiemelt figyelmet szentel a szerző továbbá a hazai szocialista nevelési elképzelések kifejlődésének kezdetén, 1956-ban megjelent pedagógiai szakkiadványok (*Nevelők Lapja*, *Óvodai Nevelés és Köznevelés*) elemző áttekintésének, valamint a vezető szakmai lapok révén megmutatkozó régi és új törekvések sajátosságainak. Emellett a szovjet mintához igazodó magyar nevelésügy részletes taglalására is sor kerül. Külön tanulmányban körvonalazódnak az 1956. évi balatonfüredi platformon tárgyalt kérdések, s azok sajtóvisszhangja, valamint az ikonográfiailag is megjelenített antropológiai képzetek világa, a korszak világképéhez hű etikai, erkölcsi, közösségi nevelés tartalmi elemei.

Az írásművek másik fele a gyermekkép és -felfogás, valamint a térszimbolizáció hármását helyezi előtérbe az 1960–1980-as évek vonatkozásában. *A szocialista gyermekfelfogás* címet viselő tanulmány a „túlkorosok” és a

felnőttek oktatásának ikonográfiai vizsgálá-
 tára összpontosít, s a *Köznevelés* 1956 és 1965
 közötti időszakának felnőttképzést képviselő
 közleményeit tematizálja. *A térszimbolizáció
 megjelenítése a hazai szakajtóban. 1960-as évek*
 című írás pedig a pedagógiai terek, illetve az
 iskolai térfogalom problematikáját, tehát a
 térszervezést és az intézményesen meghatáro-
 zott attribútumokat helyezi előtérbe. A kötet
 egyetlen kétszerzős (Géczi János – Darvai
 Tibor) tanulmánya a magyar nevelésügyi
 szakajti illusztrációkban bővelkedő kiadvá-
 nyainak (a *Tanító*, a *Köznevelés*, az *Óvodai
 Nevelés* és az *Úttörővezető*) három évtizedét
 elemzi a gyermekeket (is) ábrázoló fotográfiák-
 ra, a gyermekkép perspektíváira koncentrál-
 va. A szerzőpáros kísérletet tesz tehát az írott
 szöveg és a képi anyag összevetésére, a kirajzo-
 lódó mintázatok felerősítésére, a terek és jel-
 képek által reprezentált gyermek tüzetesebb
 vizsgálatára. Az egység végén, az 1989. évi
 rendszerváltó – átalakuló és megszűnő – fol-
 lyóiratok számbavételével pedig kiteljesedik
 a pedagógia önálló tudománnyá válásától
 kirajzolódó kutatói ív. A neveléstudományi
 orgánumok tekintetében egy összegző bemu-
 tatás tárul fel a *Pedagógiai Szemle*, *Emberneve-
 lés*, *Pedagógiai Technológia*, *Óvodai Nevelés*,
Parlando és *Szakoktatás* folyóiratokról.

A közölt írások széles szakirodalmi bázis-
 ra támaszkodnak – a korabeli tudományos
 eredmények bemutatásától kezdve, egészen
 a recenzált mű tanulmányainak keletkezését
 övező publikációs alapok meghatározásáig
 bezárólag. Ugyanez a koncentrált feltáró és
 gyűjtőmunka jelenik meg a képi források
 számbavétele és strukturálása során, valamint
 a módszertani alapvetések lefektetésekor. A
 tanulmánykötet azonban nélkülözi az *előszó*,
 a szerkesztői „beköszönő” felhangját, mely a
 szerzői koncepciók azonosításával, illetve a
 könyv tartalmát behatároló irányvonalak és
 kapcsolódási pontok kinyilvánításával tuda-
 tosítaná a közlemények mélyebb mechaniz-
 musait. Bár az egyes tanulmányok többségét
 a hazai neveléstudományi szaklapok rovatait
 böngészve az elmúlt évek során már olvas-
 hattuk, a közlemények tudatos rendszerbe
 szervezése, a szerzői sorrendiség prioritásának
 meghatározása és tudatosítása sajátos vezér-
 fonal mentén köti össze a pedagógiai szakajti-
 tó, a képtudomány, valamint a neveléstörténet
 diszciplínájának hármasszögében mozgó
 kutatási szisztémákat. (Géczi János: *Sajtó, kép,
 neveléstörténet. Iskolakultúra-könyvek 38. Veszp-
 rém–Budapest, Iskolakultúra, 2010, 220 p.*)

Molnár-Kovács Zsófia
 PhD-hallgató, PTE

